

ביתו, מינא קנאי אכבא – המין שקבעת לו זמן עומד בפתח. אמר רבי,
על כגון זה יש לקרוא את הכתוב (תהלים טו כב) וייתנו פשוטי רישו
[ראש] ונו, וכלומר, בסעודתי נתנים דבר מר. לסוף נמצא שאותו
שהיה בפתח לא היה אותו מין שהתוכח עמו רבי אלא מין אחר, אמר
ליה אותו מין, רבי, מבשר טובות אני לך, לא מצא תשובה אויבך,
ועלה לגג, ונפל מן הגג ומת. אמר לו רבי לאותו מבשר, רצונך
שתקעוד – האם תיאות לסעד אצלי. אמר לו המבשר לרבי הן.
לאחר שאכלו ושתו אמר לו רבי למבשר, היות שלא רצה שהמין
יצטרף עמו לברכת המזון, פוס של ברכה אתה שותה או ארבעים
והובים ושל – האם תצטרף עמי לברכת המזון ותענה אמן על
ברכותי, או תלך ותיטול ארבעים והובים שהם שבר עניית אמן על
ארבע ברכות. אמר לו המבשר לרבי, פוס של ברכה אני שותה –
אצטרף עמך לברכת המזון ולא אטול ארבעים והובים. יצתה בת
קול ואמרה, פוס של ברכה שוה ארבעים והובים. ומכאן שעשרה
והובים הם שבר ברכה.
מסיימת הגמרא: אמר רבי יצחק, עדיין ישנה לאותה משפחה של
המבשר והיא בין גדולי רומי – מהמשפחות החשובות של רומי,
וקוראין אותה משפחת בר לניאנוס.
שנינו במשנה: כסוה ונתגלה פטור מלכסות. הגמרא מבררת טעם
הלכה זו: אמר ליה רב אחא פריה דרבא לרב אשי, מאי שנא דין
זה בכיסוי הדם מהשבת אברה, דאמר מר (ר-בא), אמרה תורה בדין
השבת אבידה (דברים כב א) וישב תשיבם לאחיך, ויש לדרוש ממה
שנאמר 'ושב', שישב לחבירו אבידתו אפילו אם כבר השיבה לו
מאה פעמים, וכן כאן בכיסוי הדם נאמר לשון וקסה' ומשמע אפילו
הרבה פעמים, ומה הטעם שאם כיסה פעם אחת שוב אינו חייב לחזור
ולכסות אם נתגלה. משיבה הגמרא: אמר ליה רב אשי לרב אחא
בריה דרבא, התם בדין השבת אבידה לא פתיב מעיוטא שיחזיר רק
פעם אחת, אבל הקא במצות כיסוי הדם פתיב מעיוטא בלשון
'וקסה' ללמד שאינו חייב לכסות אלא פעם אחת.
שנינו במשנה: כסוה הרוח חייב לכסות, הגמרא מבארת באיזה אופן
מדובר: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, לא שנו במשנתנו
שחייב לכסות אף אחר שכיסתה הרוח את הדם, אלא שחזיר הדם
ונתגלה, אבל אם לא חזר הדם ונתגלה, ונשאר הכיסוי שנתכסה על
ידי הרוח, פטור מלכסות, שהרי הוא מכוסה ועומד.
שואלת הגמרא: וכי חזר ונתגלה מאי הוי – מה בכך, ומדוע חייב
לכסות, והא אידיה ליה מצות הכיסוי בשעה שכיסתה אותו הרוח.
משיבה הגמרא: אמר רב פפא, זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות
– שמצוה שנדחה קיומה, אינה בטלה לגמרי, ואם יכול לקיימה אחר
זמן מחויב לקיימה, ולכן אף שכשכיסתה הרוח את הדם פטור
מלכסות כיון שאינו יכול לכסות, מכל מקום לא נדחתה המצוה
לגמרי, וכשחזר הדם ונתגלה היכול לקיים מצות כיסוי מחויב לכסות.
שואלת הגמרא: ומאי שנא דין דם שנתכסה בעפר על ידי הרוח לכה
נתגלה שפטור מלכסות, מהא דתניא, השוחט ונבלע דם פקרקע
חייב לכסות, אף שלא חזר ונתגלה. משיבה הגמרא: התם בדם
שנבלע בקרקע מדובר בפשוטו ניכר – כשמראה הדם ניכר
בקרקע, ולכך שייכת בו עדיין מצות כיסוי, אבל כסוה הרוח שפטור
מלכסות, מדובר כשנתכסה הדם ואין ניכר עוד מקומו, ובוה אין
שייכת מצות כיסוי.

משנה

משנתנו עוסקת בדין דם שחיתת חיה או עוף שנתערב בדם אחר אם
חייב בכיסוי, וכן אם כשמכסה את הדם צריך לכסות את כולו או די
במקצתו: דם שחיתת חיה או עוף שנתערב במים, אם יש בו –
במשקה מעורב ממים ודם, מראית דם חייב לכסות, ואם אין בו
מראית דם פטור מלכסות.
נתעיר הדם ביין אדום, ומשום כך אין מראה הדם ניכר בו, ריאין
(מחשיבין) את אותו היין כאילו הוא מים, ואם נפל דם ביין בשיעור
כזה שאם היה נופל במים באותה כמות כמו היין, היה הדם ניכר, חייב
לכסותו, אבל אם לא היה ניכר, פטור מלכסותו.
נתעיר דם החייב בכיסוי פדם שחיתת הפהמה שאינו חייב בכיסוי,

משיבה הגמרא: הוי השתא, התם בדין ברכת המזון, משתא וברוכי
בהרי הרדי – ולשתות ולברך ביחד לא אפשר, הלכך בשעה שאמרו
'הב ליבריך' נתנו את דעתם לגמור סעודתם, ואם רוצים לחזור
ולשתות חייבים לברך שנית, אבל הקא בדין כיסוי הדם, אינו מסיח
את דעתו בשעת הכיסוי מן השחיטה, אלא כל אותו הזמן הוא עת
השחיטה אצלו שהרי אפילו בשעה שמכסה אפשר דשחית בחדא
ומכפי בחדא – אפשר שיעשה את שניהם יחדיו, ביד אחת ישחט את
העוף, ובידו השניה יכסה את דם השחיטה הראשונה. ולכן אף
שלרבי יהודה חייב בכיסוי הדם בין החיה לעוף, מכל מקום אינו צריך
לברך על השחיטה השניה.

משנה

משנתנו מפרשת מי החייב במצות כיסוי הדם, וכיצד הדין אם נתגלה
הכיסוי: שחט חיה או עוף, ולא כסה את הדם, וראהו אחר, את הדם
מגולה, חייב הרואה לכסות את הדם. כסוה השוחט או הרואה,
ונתגלה הדם, פטור מלכסות שוב. אבל אם כסוה הרוח, ונתגלה
הכיסוי, חייב השוחט או הרואה לכסות שנית את הדם.

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא המבארת מניין שמצות כיסוי הדם מוטלת על
השוחט: תנו רבנן, נאמר בתורה במצות כיסוי הדם (ויקרא יז א) וישפך
את דמו וקסוה בעפר, ממה שנאמר וישפך וקסה יש ללמוד שמי
ששפך את הדם, כלומר השוחט, הוא יכסה. שחט ולא כסה, וראהו
אחר מגולה, מנין שחייב לכסות, שנאמר בפרשת כיסוי הדם (שם ז)
די ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו, אזהרה לכל בני
ישראל שלא יאכלו מן הדם ושיכסוהו ולא רק לשוחט.
הגמרא מביאה ברייתא המבארת אופן הכיסוי: תניא אידך – שנינו
בברייתא אחרת, אמר הכתוב (שם ז א) וישפך וקסה' ויש ללמוד,
כמה ששפך בו יכסה – ביד ששפך בה את הדם כששחט את החיה,
בה יכסה את הדם, וכלומר, שלא יכסונו את הדם ברגל, והטעם
שציותה תורה כן, כדי שלא יהיו מצות פזויות עליו, שאם הוא
מכסה את הדם ברגלו מתבזה המצוה בעיניו.
הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין על מי מוטלת מצות הכיסוי:
תניא אידך, אמר הכתוב (שם ז א) וישפך וקסה' ויש ללמוד, מי
ששפך הוא יכסונו ומעשה באתר ששחט, ולא הספיק לכסות את
הדם, וקדם לו תכירו וקסה הוא את הדם, וחיבו רבן גמליאל ליתן
לו – לשוחט עשרה והובים, מפני שהפסידו שבר מן השמים.
הגמרא מבררת מפני מה חייבו רבן גמליאל עשרה והובים: איבעיא
להו, עשרה והובים אלו שחיבו רבן גמליאל, הם שכר מצוה
שהפסיד את השוחט ממצות כיסוי הדם, או שכר ברכה – ברכת
כיסוי הדם. שואלת הגמרא: למאי נפקא מינה. משיבה הגמרא:
לברכת המזון – למי שהיה ראוי לזמן ולברך ברכת המזון בפני
המסובים, וחטף ממנו חבירו את הברכה, אי אמת שכר מצוה,
ברכת המזון מצוה אחת היא, וחייב ליתן עשרה והובים, ואי אמת
עשרה והובים שכר ברכה הויין (הם), אם כן חייב לשלם לו
ארבעים והובים, שהרי בברכת המזון יש ארבע ברכות, ברכת הון,
הארץ, בונה ירושלים, הטוב והמטיב.
שואלת הגמרא: מאי – מה היא ההלכה בזה. משיבה הגמרא: תא
שמע, מעשה שהיה דאמר ליה ההוא מינא לרבי, מי שייצר את
ההרים לא פרא את הרוח ומי שפרא את הרוח לא יצר את ההרים,
דכתיב (עמוס ד א) כי הנה יוצר הרים וברא רוח, הרי שיש אחד
הנקרא יוצר שהוא עושה את ההרים ואחד הנקרא בורא שהוא
עושה את הרוח. אמר ליה רבי לאותו מין, שומה, שפיל לסיפיה
דקרא – השפל עיניך לסופו של המקרא, שהפסוק מסיים 'ה' אלהי
צבאות שמו', וכלומר, אחד שיוצר את ההרים הוא שבורא את
הרוח, ושמו הוא 'ה' אלהי צבאות. אמר ליה אותו מין לרבי, נקומ
לי זימנא תלתא יומי – תן לי זמן שלושה ימים, ומתהרנא לך
תיובתא – ואשוב לך פירכא על דבריך. יתיב רבי תלת תעניתא –
ישב רבי שלושה ימים בתענית. לאחר שלושה ימים, כי הנה קא בעי
מיבא – כשרצה להבריא עצמו מתעניתו ולסעוד, אמרו ליה בני

על בעל הקרבן. וכן מה שאמר תיבין כפסוי, תנינא – גם זה שנינו
 כאן במשנתנו, שדם שנתערב במים אם ניכר מראהו חייב בכיסוי.
 מתרצת הגמרא: אלא מכשירין איצטריכא ליה – לא הוצרכו דבריו
 אלא למה שאמר שדם שנתערב במים מכשיר לקבל טומאה, שהייתי
 סבור הואיל ונתערב הדם במים עד שאינו ניכר בהם, אין הדם חשוב
 בתוכם להכשיר לטומאה, לכך אמר שמואל, שכל זמן שיש מראה
 אדמומית הרי זה דם המכשיר לקבלת טומאה.
 מקשה הגמרא: מכשירין נמי – גם דבריו אלו שמים שנתערב בהם
 דם מכשירים לקבל טומאה, אין אנו צריכים לחידושו, שהרי אי דם
 הוא, אכשורי מכשיר, אי מיא, אכשורי מכשירי – אם נאמר
 שהמשקה נחשב דם הרי הוא מכשיר לטומאה, ואם נאמר שהמשקה
 נחשב מים הרי הוא מכשיר לטומאה, שהרי גם הדם וגם המים הם
 משבעת המשקים המכשירים לקבלת טומאה.
 מתרצת הגמרא: לא צריכא – לא הוצרכו דברי שמואל לדם
 שנתערב במים סתם, אלא שתמדו – שעירב את הדם במי גשמים,
 ולא החשיבם לירד על הפירות, והואיל ומשום המים עצמם אין
 המשקה מכשיר לטומאה, שהרי מי גשמים שלא החשיבם לירד על
 הפירות אינם מכשירים לטומאה, הייתי סבור שהדם שמעורב בו
 בטל ואינו נחשב דם להכשיר, לכך משמענו שמואל שכל שניכר
 מראה הדם במים הרי זה דם והוא משקה המכשיר לקבלת טומאה.
 מקשה הגמרא: מי גשמים נמי – גם אם מדובר במי גשמים, הרי בין
 דשקיל וירמי – כיון שנטלם בכלי ושפכם לתוך הדם, אחשביניהו –
 החשיבם לדבר זה, ואם כן הם מכשירים לקבל טומאה, ואפילו אין
 ניכר מראה הדם יכשירו המים עצמם. מתרצת הגמרא: לא צריכא
 – לא הוצרכו דברי שמואל שדם שנתערב בו מי גשמים מכשיר
 לטומאה אם ניכר מראהו, אלא לאופן שנתמדו – שנתערבו לו מי
 גשמים בדם מאליהן שלא מרצונו ולא החשיבם לכך, ולכך המים
 עצמם אינם מכשירים אלא רק הדם.
 הגמרא מביאה תירוץ נוסף לבאר את חידושו של שמואל שהדם
 מכשיר לטומאה: רבי אפי מנחריביל – שם מוקם אומר, בצללתא
 דקרא – במשקה הצלול מן הדם עצמו דיבר שמואל, שכשהדם
 נקשר, סביבו נותר משקה הצלול במים, והייתי סבור שיש אותו
 משקה נחשב דם, ועל כך אמר שמואל שאם יש בו מראה אדמומית
 הרי הוא דם ומכשיר לטומאה, אבל אם אין בו מראה דם אינו מכשיר
 לטומאה.
 הגמרא מביאה הלכות נוספות בענין צללתא דדמא: רבי ירמיה
 מדפתי אמר, האוכל צללתא דדמא ענוש כרת. מבארת הגמרא:
 והוא – מה שאמר רבי ירמיה שהאוכל ענוש כרת, הוא רק בדאיכא
 כרית – שיש בו שיעור כזית.
 מוסיפה הגמרא: כמתניתא תנא – בברייתא שנינו, מטמאים באהל
 – הנכנס באהל שיש בו צללתא דדמא מן המת, כל זמן שיש בו
 מראית דם הרי הוא טמא. מבארת הגמרא: והוא דאיכא רביעית –
 ודין זה הוא רק כשיש בדם שיעור רביעית, שרביעית מן המת הוא
 השיעור לטומאה באהל המת.
 תנן התם – שנינו בברייתא בדין טומאת המת, כל משקה היוצא
 מגופו של המת, כגון דמעת עינו וחלב האשה מהזרין, חוץ מן המים –
 חוץ מדם המת שהוא טמא. וכל מראה אדמומית שבו – והמים
 הצלולים מדם המת, כל זמן שניכר בהם מראה אדמומית, מטמאין
 בטומאת אהל את הנמצא עמם באהל אחד.
 הגמרא מביאה משנה ומבררת האם דבריה ודברי הברייתא דלעיל
 סותרים אלו את אלו. מקשה הגמרא: ומשקה המת מהזרין – וכי כל
 משקה המת חוץ מדמו טהורין, וירמינהו – וקשה, ששינוי במשנה
 (טבול יום פ"ב מ"א) משקה טבול יום (משקין הייצאין מןו) – משקין
 היוצאים מגופו של טבול יום, כגון דמעת עינו וחלב האשה, דינם
 כמשקין שנוגע בהן הטבול יום,

או כדם התייה – בדם היקז של חיה ועוף שהוקז בחיותם לפני
 שנשחטו, שאף הוא אינו חייב בכיסוי, רואין אותו – את דם הבהמה
 או החיה שאינו חייב בכיסוי, באילו (הז) [הוא] מים, ואם נפל בדם
 שאינו חייב בכיסוי דם החייב בכיסוי, בשיעור כזה שאם היה נופל
 הדם החייב בכיסוי במים היה הדם ניכר, חייב לכסותו, אבל אם לא
 היה ניכר, פטור מלכסותו. רבי יהודה חולק ואומר, אין דם מכסיל
 דם – אין הדם הפטור מכיסוי מבטל את דם השחיטה החייב בכיסוי,
 ואפילו אם נפל בדם שאינו חייב בכיסוי רק מעט דם החייב בכיסוי
 בשיעור שאם היה נופל במים לא היה ניכר, מכל מקום מאחר שנפל
 לתוך דם אינו מתבטל וחיוב בכיסוי.
 דם התייה למרחוק חוץ לגומא שעושה לקבל את הדם, וכן הדם
 שעל הסבין חייב לכסות. אמר רבי יהודה, אימתי חייב לכסות את
 הדם הניתו או שעל הסבין, בזמן שאין שם דם אחר אלא הוא, אבל
 אם יש שם משחיטה זו דם אחר שלא הוא – מלבד הדם הניתו ושעל
 הסבין, פטור מלכסות את הדם הניתו ושעל הסבין, אלא מכסה את
 הדם האחר בלבד.

גמרא

הגמרא מביאה משנה בדיני דם קרבן כעין משנתנו, וביאורה: תנן
 התם – שנינו במשנה (נזחים ע"ו) דם קרבן שנתערב במים, אם יש בו
 – במשקה המעורב ממים ודם, מראית דם הרי זה כשיר לזריקה על
 גבי המזבח. ואם נתערב הדם ביון אדום שאין מראה הדם ניכר בו,
 רואין אותו – את היין באילו הוא מים, ואם יש במשקה ההוא
 והמעורב ממים בשיעור היין ומדם הקרבן מראית דם, הרי דם זה
 והמעורב ביין כשר. ואם נתערב דם הקרבן בדם בהמה של חולין
 או כדם התייה שאינה ראויה כלל למזבח, רואין אותו – את הדם
 הפסול למזבח באילו הוא מים, ואם יש במשקה ההוא והמעורב
 ממים בשיעור הדם הפסול ומדם הקרבן מראית דם, הרי דם זה
 והמעורב בדם הפסול כשר. רבי יהודה אומר, אין דם מכסיל דם,
 משום שמין במינו לא בטל, ואפילו טיפת דם קרבן שנפלה לתוך כלי
 גדול של דם חולין כשר דם התערובת לזריקה.
 מבארת הגמרא: אמר רבי תייה בר אבא אמר רבי יוחנן, לא שנו
 במשנה שדם קרבן שנתערב במים אם יש בו מראית דם כשר, אלא
 כשנפלו מים לתוך דם, ולפיכך מעט מעט שנפל לתוך הדם בטל
 בדם, וכל זמן שעדיין ניכר מראה הדם כשר לזריקה, אבל נפל דם
 לתוך מים, ראשון ראשון כמל – מעט מן הדם שנפל לתוך המים
 מתבטל במים שהרי לא ניכר מראיתו, וכן המעט שנפל אחריו. ואף
 שלבסוף שנפל הרבה לתוך המים כבר ניכר מראהו, אין אומרים
 שהמעט שנפל בתחילה חוזר וניעור, אלא כיון שנדחה מן המצוה
 נדחה עולמית ואינו חוזר להכשרו.
 הגמרא מחלקת בין דם קרבן לכיסוי הדם: אמר רב פפא, ולענין
 מצות כסוי הדם אינו כן – אין אומרים שאם נפל הדם לתוך המים
 ראשון ראשון בטל ונדחה ממצות כיסוי, אלא אין תורת דיהוי אצל
 מצות, ולכן אפילו אם נפל דם מעט מעט לתוך מים ולא ניכר מראהו,
 אף שהמעט מעט שנפל התבטל ונדחה ממצות כיסוי הדם, בכל זאת
 כיון שהלך ונתרבה עד שניכר מראה הדם, חזר הדם שהתבטל וניעור
 ונחשב דם חייב בכיסוי. ואין אומרים הואיל ונדחה ידחה מן המצוה
 לפי שאין תורת דיהוי אצל מצוות אלא בקדשים.
 הגמרא מביאה הלכה נוספת בדין דם המעורב במים: אמר רב יהודה
 אמר שמואל, דם שנתערב בו מים, כל זמן שיש בדם מראה
 אדמומית, מכשירין בוירקתו על המזבח אם הוא דם קרבן, ומכשירין
 בו את הפירות לקבל טומאה, ותיבין בו במצות כסוי הדם.
 מקשה הגמרא: מאי קמשמע לן – וכי מה מחדש שמואל בדבריו.
 הרי מה שאמר שהם מכשירין, תנינא – כבר שנינו כן במשנה בזבחים,
 שדם קרבן שנתערב במים אם יש בו מראית דם כשר לזריקה ומכפר